

Bijlage 1

Inspreektekst van mevrouw Van Holsteijn en de heer Hogenboom in de informatieve commissie RGW, d.d. 20 november 2019.

De heer Hogenboom (Natuur en Milieufederatie Utrecht) en mevrouw Van Holsteijn (Natuurmonumenten) spreken in namens vijf Utrechtse natuurorganisaties.

De heer Hogenboom:

'Hartelijk dank voor de gelegenheid om namens vijf Utrechtse natuurorganisaties (Natuur en Milieufederatie Utrecht, Het Utrechts Landschap, Natuurmonumenten, IVN en Landschap Erfgoed Utrecht) ons Actieplan stikstof aan te kunnen bieden.

Eerst een korte introductie van het Actieplan. Nederland is al enige maanden in de ban van de stikstofcrisis. Momenteel worden de eerste stappen gezet om in ieder geval de vergunningverlening voor de bouw weer vlot te krijgen. De crisis is natuurlijk veel meer dan alleen het probleem voor de vergunningverlening. Het is in heel ernstige mate een probleem voor de natuur en de gezondheid in Nederland en zeker ook in de provincie door al heel lang bestaande overbelasting door ammoniak en stikstofoxiden uit de landbouw, uit het verkeer en uit een aantal andere bronnen die meespelen. Dat geldt niet alleen voor de Natura 2000- gebieden. Dat geldt ook voor alle andere natuur in Nederland, denk aan de Utrechtse Heuvelrug. Dit heeft precies dezelfde problemen als de Veluwe, wat een Natura 2000-gebied is. Het is belangrijk om breder te kijken dan alleen naar de effecten op de Natura 2000-gebieden, waar het nu over gaat.

De andere kant van de problematiek treedt op bij de grootste bron van stikstofuitstoot in de provincie en dat is de landbouw. Door de ontwikkeling van de landbouw in Nederland in de afgelopen decennia is de impact op de natuur heel groot geworden. Het is goed om te benadrukken dat dit niet de schuld van boeren is. Het gaat niet aan om het op die manier te framen, denken wij. Het is echt een probleem van het systeem van de landbouw in Nederland, waar wij in de loop van decennia steeds meer zijn gaan produceren. Er zijn richting boeren ook allerlei prikkels geweest om meer te gaan produceren. Hogere productievolumes tegen steeds lagere prijzen in feite. Dat gaat gepaard gaat met heel veel import en met heel veel export, het gaat gepaard met veel milieubelasting in ons land en het gaat ook gepaard met prijzen die continu onder druk staan en met eigenlijk een teruglopend inkomen voor boeren. Voor de meeste boeren geldt dat dit geen systeem is waarin zij goed kunnen functioneren en waarin zij een toekomstperspectief hebben, horen wij uit het veld.

Bij het Actieplan is gekeken hoe deze twee problematieken met elkaar verbonden kunnen worden en samen opgelost kunnen worden. Dan wordt het fundamenteel aangepakt en kan men echt werken aan oplossingen: tegelijkertijd de natuur beschermen en een toekomstperspectief bieden voor boeren in Utrecht. Dan kan het zo zijn dat wij de stikstofcrisis ombuigen in kansen en dat er met elkaar voor wordt gezorgd dat de kansen benut kunnen worden.

Dat is de kern van ons Actieplan. Dit is uitgewerkt in aanbevelingen die het aan de ene kant gebiedsgericht aanpakken en aan de andere kant bronmaatregelen nemen. Die hebben ook te maken met de transitie in de landbouw.'

Mevrouw Van Holsteijn:

Over maatregelen kunt u lezen in de toegestuurde stukken. Daarin wordt een aantal mogelijke aanpakken genoemd. Voor allemaal is het belangrijk dat de uitstoot wordt aangepakt bij de bron, dus geen end-of pipe maatregelen. Het is belangrijk om dat integraal te doen. Dus combineer maatregelen gericht op de reductie van stikstof met andere beleidsdoelen die de provincie heeft, zoals maatregelen voor klimaat en tegengaan van bodemdaling. Dat gaat goed samen. Hierbij vragen wij van alle sectoren een bijdrage, dus ook van industrie, bouw en mobiliteit.

Wij hopen dat deze crisis toch tot iets goeds kan leiden door die te benutten als kans voor een transitie in de landbouw. Daarbij is het belangrijk om niet in te zetten op dure en vaak onzekere technische maatregelen, maar om in te zetten op een versnelling van de transitie naar een

natuurinclusieve, extensievere en meer grondgebonden landbouw. Dit is van belang overal in de provincie, met prioriteit voor een brede zone rond natuurgebieden.

Bij de gebiedsgerichte aanpak rondom natuurgebieden ligt er een kans om de natuur robuuster te maken, door maatregelen gericht op het versterken van de natuur, en om een transitie naar een duurzame landbouw te bereiken. De provincie heeft hierin het voortouw. Wij als natuurbeheerders willen graag bijdragen door goede samenwerking met extensievere landbouwbedrijven rondom onze natuurgebieden.

In ons Actieplan vindt u meer aanbevelingen, wij vragen u om deze te betrekken in de discussie en de besluitvorming.

Wij staan klaar om samen de stikstofcrisis op te lossen en om te buigen naar een kans voor duurzame landbouw, robuuste natuur en schone lucht.

Dank voor uw aandacht.'